

Balatonudvari védett temető szív alakú sírkövekkel [1]

Groups audience:

[Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára](#) [2]

A szív alakú sírkövek láttan az első kérdés, ami felmerül a temetőbe látogatókban, miért faragták szív alakúra a sírköveket?

E szokatlan alakú sírkövek történetéről mondák adnak tájékoztatást.

Eötvös Károly így írt "A balatoni út vége" című munkájában:

"Volt Balatonudvariban valaha egy szegény ember, valami furcsa ember, találékony elme, olyan falusi ezermester. Fejébe vette, hogy a sírköveket szív alakúra kell faragni. Legyen lába, amelyet elültessenek a sírban nyugvó fejéhez, de ami kimarad a földből, olyan legyen az, mint az ember szíve. Arra jöjjön rá az írás. Ez illik a holtakhoz is, az élőkhöz is. [1]

"Hiszen a halott szíve is kővé válik. Előbb porrá, azután kővé." - mondta az ezermester. Állítólag az utolsó szív alakú sírkő éppen az övé volt, azt is ő maga faragta." [2]

A másik mondát Lipták Gábor: "Aranyhíd" című munkájának "Kőszívekről" szóló írásában találjuk. Az író nevet is ad szereplőinek.

Dúl Jánosról az udvari halászbokor gazdájáról, annak szép leányáról, Halász Veronikáról szól a hosszú történet, mely a Dúl családhoz, Veronikához kapcsolódik. A kőfaragó legény szerelmes lesz Veronikába. A leány úgy határoz, hogy a legénnyel elmegy a hegyekbe. Búcsúzik a Balatontól. A tóra törő vihar a bátor leány halálát okozza. Sírja fölé készíti a kőfaragó legény szeretete jeléül a szívalakú sírkövet.

Bíró Lajosné Pákozdi Eszter 1990-ben így mondta el a történetet:

" Az udvari halászgazdának volt egy igen szép lánya, aki sokszor elkísérte édesapját a Balatonra halászni. A bátor leány egyszer egyedül is bevezett a vízre. A Bakony felől hirtelen jött meg a vihar és a leány nem tudott kievezni a partra a zivatar elől. A vihar felborította a csónakját és a leány Balatonba fulladt.

A falu népe sajnálta a leányt, de a szeretője, egy kőműves legény különösen. A legény elhatározta, hogy szívalakú sírkövet készít kedvese sírjára. Az udvariaknak nagyon megtetszett a szívalakú sírkő és halottjaik számára ők is készítettek hasonlót. Amíg a kőműves élt, sok ilyen sírkövet faragott, amivel "benépesítette az udvari temetőt."

A temetőről azt híresztelték, hogy nem tudni, felszentelték-e. A kiegyezés után a katolikusok száma évről-évre növekedett. Ez készítette a felekezeteket a temetők elkülönítésére, ami 1887-ben kerítés nélkül meg is történt. A katolikus egyház temetője közepébe vörös kőből keresztet állíttatott, amit a temetőrésszel együtt Fleischmann Jenő aszófői plébános szentelt fel.

A műemlék temető sírköveit az 1980-as években restaurálta az Országos Műemléki Felügyelőség.

Időközben a sírkövekből 3-4 darabot ismeretlen tettesek eltulajdonítottak, ami a temető külsejét károsan megváltoztatta. [1]

1998-99-ben az önkormányzat restauráltatta a műemléktemető sírköveit. Korabeli születési anyakönyvekből szerzett nevek ismeretével sikerült több, eddig nehezen olvasható felírást a restaurátoroknak helyesen a sírkövekre leírni.

64 szív alakú sírkövet, 2 kőcsontot és kb. 6 hantot rejt [1] a temető, melyek többsége az 1800-1850 közötti évekből származik. Némelyiken jól látszik, hogy a kőfaragásban és helyesírásban is járatlan helyi kőfaragók munkája lehet, bár az idő több helyen már olvashatatlanná tette a feliratokat. [2]

Balatonudvariban a XIII. századi templom helyén 1746-ban és 1840-ben épült a jelenlegi templom. A középkori templom körül helyezkedett el a temető, aminek jelenleg semmi nyoma nem látható, de feltételezhető, hogy gyűrűszerűen vette körül a templomot.

A református templom 1780-90-ben épült. A török kiűzése után a kevés számú katolikus még a romos templomkertbe temetkezhetett. A községbe 1719-1720-ban települt reformátusok, mivel a rom templomot ők is segítették nádtetős templommá alakítani, néhány évtizedig szintén oda temetkeztek. A megszorodó lakosságot, a reformátusok részéről a Debreceni Zsinat azon megjegyzése: "Az Atyák a városon kívül temetkeztek, Krisztust is városon kívül temették" készíthette a temető újabb elhelyezésének gondolatára.

Balatonudvari viszonylatában a temetőváltást az 1775-ben kiadott Helytartó tanácsi határozat is sürgette, amelyet az egyházakkal is ismertettek. A református templom felépítése szintén sietette a temető áthelyezését, mivel a templom a középkori temető szélére épült és annak kb. egyharmad részét elfoglalta. Az új temetőt a felsoroltak figyelembevételével az 1770-80-as években nyitották meg a református és katolikus hívek számára. Az új temetőt a falun kívül, annak keletre eső részébe az ősi hadiút fölé jelölték ki.

A temető mellett patak volt a régi időkben, az ezen átívelő öreg kőhíd még mindig megvan a 71-es út hídjától 1-2 méter távolságra. Az új temető meglétéről ír az 1778, 1816-os veszprémi püspökség által felvett jegyzőkönyv is. Az 1846 május 15-én kelt veszprémi püspöki egyházlátogatási jegyzőkönyvben a következőket találjuk: " Vagyon az udvari fiókegyházban temetkező hely s pedig közösen az ott lévő reformátusokkal együtt, elválasztás nélkül. Kereszt nincs benne." [1]

Forrás:

[1] <http://www.balatonudvari.hu/balatonudvari-telepules/telepulesunk-kepekbe...> [3]

[2] <https://sokszinuvidek.24.hu/viragzo-videkunk/2017/08/29/sziv-alaku-sirko...> [4]

<http://www.muemlekem.hu/muemlek?id=9770> [5] - fotók

Kategória:

[Síremlékek](#) [6]

Index fotó:

Rövid leírás:

A Balatonudvariban lévő, szív alakú sírkövekkel teli temetőt az 1770-80-as években nyitották meg a református és római katolikus hívek számára. Hasonló sírkövek máshol is előfordulnak a Balatonfelvidéken, de ilyen nagy számban csak itt láthatóak. A szív alakú sírkövek különlegességnek számítanak, műemlékileg védettek. Ez a temető az ország négy védett temetőinek egyike.

Engedélyezés a főoldalra:

Engedélyezve

Település:

[Balatonudvari](#) [7]

Síremlék anyaga:

mészkö

Örökség fotók:

2017. Copyright - MNL

Forrás webcím: http://reformacio.mnl.gov.hu/orokseg/balatonudvari_vedett_temeto_sziv_alaku_sirkovekkel

Hivatkozások

[1] http://reformacio.mnl.gov.hu/orokseg/balatonudvari_vedett_temeto_sziv_alaku_sirkovekkel

[2] <http://reformacio.mnl.gov.hu/ol>

[3] <http://www.balatonudvari.hu/balatonudvari-telepules/telepulesunk-kepekben/szivalaku-sirkovek/>

[4] <https://sokszinuvidek.24.hu/viragzo-videkunk/2017/08/29/sziv-alaku-sirkovek-meselnek-a-m-ltrol-balatonudvariban/>

[5] <http://www.muemlekem.hu/muemlek?id=9770>

[6] http://reformacio.mnl.gov.hu/epitett_orokseg/siremlekek

[7] <http://reformacio.mnl.gov.hu/telepulesek/balatonudvari>